

בבית המשפט העליון

דנ"פ 5651/09

בפני: כבוד המשנה לנשיאה א' ריבלין

המבקש: שלמה בניזרי

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

בקשה לקיום דיון נוסף בפסק-דין של בית-המשפט
העליון מיום 24.6.09 בע"פ 5083/08 ובע"פ 5189/08 שניתן
על-ידי כבוד השופטים א' א' לוי, א' חיות וח' מלצר

בשם המבקש: עו"ד א' חימי; עו"ד ב' נהרי; עו"ד ל' אשכנזי

בשם המשיבה: עו"ד מיכאל קרשן

החלטה

1. המבקש, הרב שלמה בניזרי, שימש חבר כנסת ושר בממשלות ישראל. בית המשפט המחוזי הרשיע אותו בעבירות של קבלת שוחד, מרמה והפרת אמונים, קשירת קשר לביצוע פשע ושיבוש מהלכי משפט. בית המשפט העליון, בפסק-דין הכולל דיון ארוך ומנומק בשאלות השונות שהיו במחלוקת בין הצדדים, דחה את ערעורו של המבקש על הרשעתו (ע"פ 5083/08 בניזרי נ' מדינת ישראל (טרם פורסם, 24.6.2009); השופטים א' א' לוי, א' חיות, ח' מלצר). מסכת המעשים שבגינם הורשע המבקש תוארה בהרחבה בפסקי-הדין של בית-המשפט המחוזי ושל בית-המשפט העליון, ואין מקום לחזור עליה גם הפעם. בעיקרו של דבר, נקבע בהם כי המבקש קיבל לידי שוחד בתמורה לקידום האינטרסים של ידידו, איש העסקים משה סלע. השוחד כלל טובות הנאה שונות בעלות ערך כספי ניכר, וכן העברת כספים לישיבה של הרב ראובן אלבז (מקורבו של המבקש). טובות הנאה אלה באו בזיקה לפעולות שביצע המבקש, במסגרת תפקידו הציבורי, לטובתו של סלע. "מדובר" – כך נקבע – "ביחסי גומלין של תן וקח בין נותן השוחד לעובד הציבור, כאשר הם מקפידים לאורך שנים לתת ביטוי מוחשי

למחויבותם ההדדית". בית המשפט העליון פירט את מעשיו השונים של המבקש על-מנת לקדם את ענייניו של סלע, וכך כתב בפרק העוסק בעבירה של מרמה והפרת אמונים:

עשייתו זו של בניזרי לא נבעה מתוך כוונה לקדם אינטרס ציבורי חשוב, אלא כדי לסייע לעסקיו של ידידו, מתוך ידיעה כי מדובר ביחסי גומלין, לאמור, ככל שעסקיו של סלע ישגשגו, יוסיף זה האחרון להרעיף על בניזרי טובות הנאה ויתמוך בישיבת הרב אלבז ביד נדיבה. לכל אלה אין דבר וחצי דבר עם אינטרס הציבור, אדרבא, זו דוגמה מובהקת להפרת אמונים בה כרוכה פגיעה אנושה באמון הציבור בתקינת המינהל ובטוהר המידות של ציבור גדול שחלקו הארי עושה את מלאכתו נאמנה (פס' 56 לפסק-הדין).

2. כאמור, המבקש הורשע גם בעבירה של שיבוש מהלכי משפט, זאת בשל עריכתו-בדיעבד של מסמך למראית עין המציג סכומים מסוימים ששולמו לו על-ידי סלע, כהלוואה שנפרעה (מסמך זה נערך בעקבות פרסום כתבות בנוגע ליחסים בין המבקש לבין סלע).

המבקש אינו חולק, בבקשה שלפני, על עצם הרשעתו, למעט ההרשעה בעבירה של מרמה והפרת אמונים (בקשר למינוי מקורבים של סלע למשרות אמון אצל המבקש). הוא עותר לקיים דיון נוסף באשר להרשעתו בעבירה זו. אלא שהסמכות להורות על דיון נוסף מתוחמת למקרים שבהם "ההלכה שנפסקה בבית המשפט העליון עומדת בסתירה להלכה קודמת של בית המשפט העליון, או שמפאת חשיבותה, קשיותה או חידושה של הלכה שנפסקה בעניין יש, לדעתם, [של נשיא בית-המשפט העליון או שופט אחר שיקבע לכך] מקום לדיון נוסף" (סעיף 30(ב) לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984). במקרה זה, ככל שמדובר בהרשעתו של המבקש, לא נקבעה בפסק-הדין של בית המשפט העליון, שאימץ את ממצאיו ואת מסקנותיו של בית המשפט המחוזי על-יסוד תשתית הראיות שהובאה, הלכה חדשה, ובוודאי שלא נקבע הלכה מן הסוג המקיים עילה לדיון נוסף. על כן, יש לדחות את הבקשה לקיים דיון נוסף באשר לעצם ההרשעה.

3. את עיקר הבקשה לדיון נוסף ממקד המבקש בנושא העונש שנגזר עליו. בית המשפט העליון קיבל את ערעור המדינה וקבע כי העונש שהוטל על המבקש בבית המשפט המחוזי – שמונה-עשר חודשי מאסר לריצוי בפועל, וכן מאסר על תנאי וקנס –

אינו הולם את חומרת המעשים ואת נסיבות המקרה. בית המשפט העליון החמיר אפוא בעונשו של המבקש והעמידו על ארבע שנות מאסר לריצוי בפועל (בית המשפט לא התערב ביתר מרכיבי גזר הדין).

המבקש טוען כי בפסק-הדין של בית המשפט העליון "נפל דבר" ונקבעה מדיניות ענישה חדשה ומחמירה בנוגע לעבירות של שחיתות בה נגועים אישי ממשל. מדיניות זו, כך טוען המבקש, עולה כדי הלכה חדשה, והלכה זו, מוסיף הוא וטוען, נוקטת בגישה "תעריפית" השוללת התחשבות בשיקולים המטים את הכף לכיוון ההקלה. אכן, לדעת המבקש, פסק-הדין של בית המשפט העליון עומד בסתירה לעקרון הענישה האינדיבידואלית. לדידו, פסק-הדין מבטא חריגה ממדיניות הענישה הנהוגה והראויה, וקובע רף ענישה המבוסס על אינטרס ההרתעה, מבלי לפתוח צוהר להתחשבות בנסיבות אישיות ואחרות המצדיקות הפחתה בעונש.

4. בחנתי את טענות המבקש ולא מצאתי עילה להורות על קיום דיון נוסף בשאלת מידת העונש. באי-כוחו של המבקש עשו ככל יכולתם לשוות לבקשה נופך של דיון בהלכה חדשה בעלת השלכות מרחיקות לכת על תפיסת הענישה במערכת המשפט בישראל. אולם נראה כי הטענות בבקשה מרחיקות לכת יותר מן ההלכה עצמה. אמת, בית המשפט העליון הבהיר את הצורך הקיים לדידו להחמיר את רף הענישה בנוגע לעבירות מהסוג הנדון:

כדי להתמודד עם נגע זה [תופעת השחיתות בה נגועים אישי ממשל] ולהרתיע את הרבים, לא די עוד במלל ודברי כיבושין, והגיעה העת לעשות מעשה, על ידי הצגתו של תג מחיר גבוה מזה שהיה נהוג בעבר לצידן של עבירות בתחום זה (פס' 63 לפסק-הדין).

אולם בכך אין כל חדש. בית-המשפט העליון נדרש לא אחת לצורך להתוות את רף הענישה בעבירות מסוימות; במקרים מסוימים, כאשר מתברר כי הרף שהיה נהוג בעבר לא הגשים את מטרות הענישה, יש ויש מקום לקבוע רף חדש. בענייננו, עמד בית-המשפט העליון על הצורך לחזק את ההרתעה מפני מעשי שחיתות, זאת על רקע החומרה הרבה שיש בעבירות אלה והמשמעות הקשה שיש לריבוי המקרים האלה על דמותה של החברה הישראלית. בכך כמובן אין כדי לשלול התייחסות לכל מקרה לפי נסיבותיו, וברי כי בית המשפט העליון לא קבע ולא בא לקבוע אחרת בפסק-הדין נשוא הבקשה לדיון נוסף. ברי גם כי בית המשפט לא בא לשלול התחשבות בשיקולי ענישה נוספים פרט לשיקול ההרתעה, ולא בא לכבול את ידיהן של הערכאות המבררות בכל

הנוגע להתחשבות בנסיבות המיוחדות של כל מקרה ומקרה ובנסיבותיו האישיות של העבריין. הנה כי כן, באי-כוחו של המבקש קוראים בפסק-הדין "הלכות" שלא נקבעו בו כלל-וכלל.

5. אכן, ההחמרה בעונשו של המבקש היא החמרה ניכרת. תחום הענישה הוא לעיתים תכופות – מורכב וקשה, בעיקר לאור שיקול הדעת הרחב הנתון לבית המשפט, לאור הצורך לאזן בין שיקולים מתחרים ובשל הפן האנושי הכרוך בכך. ממילא, לא תתערב ערכאת הערעור בנקל בשיקול הדעת של הערכאה הדיונית. אולם בכך כמובן אין כדי לשלול את ראיות התערבותה של ערכאת הערעור במקום שבו קם הצורך בכך, בין היתר כאשר נדרשת תמורה במדיניות הענישה הנוהגת בעבירות מסוימות. התערבות כזו בוודאי אין בה, כשלעצמה, משום סתירה לעיקרון הענישה האינדיבידואלית. לא למותר לציין כי בית המשפט העליון התייחס בפסק-הדין למאפיינים המיוחדים של המקרה הנדון. בין היתר עמד בית המשפט על היותו של המבקש שר בממשלת ישראל, שהבין את תפקידו בצורה מעוותת, ושביצע את המעשים שבהם הורשע הן על-מנת שסלע יוסיף לתרום לישיבה של הרב אלבז, הן על-מנת לקבל לידיו-שלו טובות הנאה. בית המשפט הוסיף:

אכן, מתוך הראיות עליהן מתבססת ההרשעה מסתמן כי סלע הנו איש מושחת ומשחית, אולם הדבר לא מנע מבניזרי לקבל מידי טובות הנאה בעלות ערך כספי ניכר, תוך שהוא צופה לקבל נתח גדול יותר בצורת המניות שהובטחו לו בבית המלון שהיה אמור לקום במועצה האזורית מגילות. לצורך כך היה בניזרי מוכן להרחיק לכת על ידי הפגנתו ברבים של יחס חם כלפי סלע, וניסיון להשפיע על החלטותיהם של פקידים ועל סדרי מינהל מהם הפיק סלע או עשוי היה להפיק רווחי עתק. התנהגות זו בנוסף למאמצים שעשה בניזרי בעקבות פתיחתה של החקירה כדי לשבש מהלכי משפט, הובילוני למסקנה כי אין העונש שהושת עליו הולם את חומרתם של המעשים, וספק אם יש בו כדי להשיג את הרתעת הרבים (פס' 62 לפסק-הדין).

אין כל ספק שבית המשפט העליון היה ער למכלול השיקולים שהובאו לפניו, הנוגעים לגזר-הדין, לרבות הנסיבות האישיות והמחיר הכרוך בהרשעה ובענישה מבחינתו של המבקש-עצמו ומבחינת בני משפחתו (ראו פס' 63 לפסק-הדין). אין יסוד לסברה כי בית המשפט העליון עצם במקרה זה את עיניו והתעלם מנסיבות רלבנטיות לקביעת שיעור העונש, לרבות נסיבות שלא הוזכרו במפורש בפסק-הדין (אך הופיעו בפירוט רב בגזר-הדין של בית המשפט המחוזי ובטיעוני הצדדים). בסופו של יום, לאחר בחינת השיקולים כולם, ראה בית-המשפט העליון לנכון להחמיר בעונשו של

המבקש, החמרה ניכרת כאמור, ובתוך כך גם הנחה את הערכאות הדיוניות באשר לחומרה שיש לייחס לעבירות מהסוג הנדון – חומרה שצריכה לבוא לכלל ביטוי גם במדיניות הענישה. התווייה זו אינה צריכה דיון נוסף, אלא הטמעה ויישום הן בשדרות השלטון הן בשדרות המשפט.

אציין כי המבקש מעלה טענות באשר לתחולתה של הלכת שבט (דנ"פ 1397/03 מדינת ישראל נ' שבט, פ"ד נט(4) 385 (2004)), אשר הבהירה את יסודותיה של עבירת המרמה והפרת אמונים, על עניינו, וגורס כי לאור העובדה שהלכה זו ניתנה לאחר שנעשו המעשים שבגינם הורשע, היה מקום להקל בעונשו. אולם בעניין זה לא נקבעה בפסק-הדין נשוא הבקשה כל הלכה, וממילא אין לקיים לגביו דיון נוסף.

סוף דבר, לא קמה עילה לדיון נוסף בפסק-הדין של בית המשפט העליון, ולכן הבקשה נדחית.

ניתנה היום, ה' באב התשס"ט (26.7.2009).

המשנה-לנשיאה